

1. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ І РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З КОНТРАГЕНТАМИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Беляєва Л.А., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Бреславець А.М., бухгалтер
ПП «Партнер А», м. Харків

Після початку військової агресії Росії в нашій державі усі галузі економіки зазнали масштабних негативних наслідків. У суб'єктів господарювання виникли проблеми у розрахунках з багатьма контрагентами по операціям, що були здійснені або розпочаті до 24 лютого 2022 року. Частина їх відразу втратила засоби виробництва та свій персонал. Інші потрапили під окупацію і не змогли продовжувати свою діяльність. Багато хто потрапив у скрутне становище через зімни у попиті на ринку. Окрім того, нелегітимними стали відносини з контрагентами – резидентами Росії і Білорусії.

З перших же днів війни відбулися значні зміни у розрахунках у зовнішньоекономічній сфері. Значно зменшились обсяги імпорту/експорту. Відбуваються зміни у законодавстві – на даний момент Постанова НБУ №18 має більше 20 редакцій і включає вагомий перелік обмежень за розрахунками [1]. Змінилися правила встановлення офіційного курсу гривні, який було зафіксовано. Продовжують діяти обмеження для банків на валютному ринку на встановлення курсу за безготівковими розрахунками [2, 3].

З огляду на ситуацію, що склалась доречним буде виділення та вивчення таких аспектів правових та облікових обставин у розрахунках суб'єктів господарства:

- проблемні контрагенти – специфіка оформлення розрахунків, їх відтворення у обліку;

- контрагенти на окупованих територіях, специфіка співробітництва з ними;

- зміни умов договірних відносин із боржниками та організація їх оформлення;

- облік операцій у сторін договору про відступлення права вимоги та переведення боргу;

- неврегульовані заборгованості та їх відтворення в обліку (виявлення та перелік сумнівних боргів, методи обробки, списання безнадійних боргів);

- специфіка ЗЕД-розрахунків під час воєнного положення.

Зважаючи на чималі зміни у кон'юктурі українського та світового ринку, через військові події в Україні підприємствам необхідні зрозумілі та практичні інструменти для роботи в таких умовах. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» кожне підприємство повинно визначати свою облікову політику, правові засади організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності самостійно погоджуючи її з власником. Від уміло сформованої облікової політики багато в чому залежить ефективність управління господарською діяльністю суб'єктів господарювання та стратегія його розвитку на тривалу перспективу. Облікова політика встановлюється відповідним наказом, відповідно до обраних принципів, методів. Облікова політика, охоплює всі рівні організації обліку розрахунків з покупцями і замовниками. Її елементи щодо організації обліку дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями і замовниками наведені на рисунку 1.

<p>Види діяльності підприємства та форми ведення обліку</p>	<ul style="list-style-type: none"> Визначити фактичні види діяльності господарства і передбачені статутом. Визначити форму ведення бухгалтерського обліку та перелік послідовність використання облікових регістрів.
<p>Зміст та форми первинних документів з продажу продукції</p>	<ul style="list-style-type: none"> Визначити відповідального для укладання договорів з продажу продукції, надання послуг (передбачити використання довіреності). Затвердити перелік і форми первинних документів для реалізації продукції, передбачити використання фірмових бланків.
<p>Визнання та оцінка дебіторської заборгованості</p>	<ul style="list-style-type: none"> Визнання дебіторської заборгованості як активу здійснюється якщо: <ul style="list-style-type: none"> - існує ймовірність отримання майбутніх економічних вигод; - сума дебіторської заборгованості може бути достовірно визначена; - покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на актив; - продавець не здійснює надалі управління та контроль за реалізованим активом.
<p>Класифікація та аналітика дебіторської заборгованості</p>	<ul style="list-style-type: none"> Затвердити класифікацію дебіторської заборгованості, передбачити аналітичні рахунки з метою здійснення аналізу розрахунків з покупцями для потреб управління господарством.
<p>Визнання заборгованості сумнівною нарахування резерву сумнівних боргів</p>	<ul style="list-style-type: none"> Визначити: <ul style="list-style-type: none"> - критерії визнання дебіторської заборгованості сумнівною; - джерела отримання інформації; - строки проведення інвентаризації дебіторської заборгованості; - метод нарахування резерву.
<p>Визнання заборгованості безнадійною та порядок її списання</p>	<ul style="list-style-type: none"> Визначити: <ul style="list-style-type: none"> - критерії визнання дебіторської заборгованості безнадійною щодо бухгалтерського та податкового законодавства; - строки проведення інвентаризації дебіторської заборгованості; - обґрунтування доцільності списання безнадійної заборгованості; - порядок списання та оформлення безнадійної заборгованості.
<p>Строки зберігання документів</p>	<ul style="list-style-type: none"> Встановити термін зберігання договорів, актів звірок, листування, які стосуються дебіторської заборгованості на забалансових рахунках і можуть бути використані для відновлення господарських операцій в межах позовної давності (3 роки).
<p>Організація внутрішнього контролю розрахунків</p>	<ul style="list-style-type: none"> Затвердити графік і визначення об'єктів при проведенні інвентаризації розрахунків. Забезпечити контроль обліковими працівниками систематичного спостереження за достовірністю поточних облікових та звітних даних, про наявність та зміни дебіторської заборгованості.

Рис. 1. Елементи облікової політики в системі розрахунків
Джерело: узагальнено автором

Важливим елементом облікової політики є створення підходів до обліку дебіторської заборгованості в системі розрахунків з покупцями і замовниками та відображення її у фінансовій звітності.

Сформована підприємством облікова політика щодо дебіторської заборгованості досить суттєво впливає на величину показників фінансового стану та результати діяльності господарства. Застосування запропонованого алгоритму оновлення облікової політики допоможе суб'єктам господарювання зменшити негативні наслідки проблем розрахунків в період воєнного стану.

Перелік посилань:

1. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова №18 від 24 лют. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>

2. Нові правила встановлення курсу валют з 21 травня: подробиці від НБУ. URL: <https://news.dtki.ua/finance/bank-system/76401>

3. Купівля валюти та строки розрахунків. URL: <https://online.dtki.ua/2020/17/49767>

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Волошко Т.В., здобувач вищої освіти

Хорошилова І.О., канд. екон. наук, доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

На сьогоднішній час одним з найважливіших факторів покращення ефективності діяльності будь-якого підприємства є використання оборотних активів, їх стан та доцільне використання безпосередньо впливає на кінцеві результати діяльності підприємства. В структурі оборотних активів центральне місце належить грошовим коштам, основна частина яких знаходяться на рахунках у банках.